

Handläggare
Ida Burlin
Telefon: 0761209290290

Till
Norrmalms stadsdelsnämnd
2022-05-24

Flyktingmottagande med anledning av händelseutvecklingen i Ukraina

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2022/383

Förvaltningens förslag till beslut

1. Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Ärendet förklaras omedelbart justerat.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt ett yttrande med anledning av initiativärendet *Flyktingmottagande med anledning av händelseutvecklingen i Ukraina*.

Stockholms stad kommer med anledning av Rysslands invasion av Ukraina ställas inför en rad olika utmaningar inom flertalet verksamhetsområden som kommunen ansvarar för. Inriktningen för stadens hantering är att staden i grunden klarar mottagandet inom ramen för nämndernas ordinarie uppdrag, men att det i förekommande fall behövs förstärkning av de processer och verksamheter som redan finns på plats. Förvaltningen är positiv till inriktningen för stadens mottagande och välkomnar de budgetjusteringar som föreslås. Vidare anser förvaltningen att det är av vikt att vissa frågor utreds vidare för att underlätta fortsatt arbete.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt ett yttrande från bland annat Norrmalms stadsdelsnämnd med anledning av initiativärendet *Flyktingmottagande med anledning av händelseutvecklingen i Ukraina*. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 25 maj 2022.

Rysslands invasion av Ukraina har medfört att flyktingar från Ukraina söker sig till Europa och då även till Sverige och Stockholm.

EU:s medlemsstater beslutade den 4 mars 2022 att aktivera massflyktsdirektivet. Det innebär att en ukrainsk medborgare eller en person som har skyddsstatus i Ukraina och har lämnat landet efter den ryska invasionen kan få omedelbart skydd i Sverige och ett tidsbegränsat uppehållstillstånd.

Personer som har beviljats uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet omfattas av lagen om mottagande av asylsökande (LMA). Det innebär att de har rätt till logi, bostadsersättning, dagarsättning, skola och förskola för barn, vård som inte kan vänta och att arbeta. Migrationsverket ansvarar enligt LMA för boende och dagarsättning. Samtidigt har kommunerna ansvar för att tillhandahålla en rad verksamheter, bland annat skola och förskola. Migrationsverket har också bett kommunerna inventera möjliga boendeplatser.

Sedan yttrandet skrevs har regeringen föreslagit ny lagstiftning. Fram till den 30 juni ansvarar Migrationsverket för att ordna tillfälliga boenden för skyddsbehövande från Ukraina. Den 1 juli träder ny lagstiftning i kraft som innebär att Migrationsverket ska börja anvisa skyddsbehövande till kommunerna. Kommunerna tar samtidigt över ansvaret för att ordna boenden. Syftet med förändringen är att mottagandet ska fördelas jämnare över landet.

Initiativärendet avser att tydliggöra stadens inriktning och föreslår förstärkningar som gör att staden har stabil grund för mottagande av flyktingar.

Ärendet

Stockholms stad kommer med anledning av Rysslands invasion av Ukraina ställas inför en rad olika utmaningar inom ett flertal av de verksamhetsområden som innefattas av det kommunala ansvaret. Utmaningarna medför att stadens verksamheter på kort tid kan komma att behöva förstärkas. Det är dock svårt att i nuläget fastslå omfattningen på eventuella förstärkningar då situationen och prognoserna rörande antalet individer som lämnar Ukraina förändras i snabb takt.

Det finns flertalet osäkerheter rörande kommunernas ansvar kopplat de rättigheter personer har genom ett uppehållstillstånd under EU:s massflyktdirektiv. Stadens ansvar att tillhandahålla skol- gymnasie- och förskoleplats är tydligt. Frågan om rätt till ekonomiskt nödbistånd och till någon form av äldreomsorg är exempel på frågor som är oklara. Det är i dagsläget okänt hur snabbt de frågetecken som finns kommer att kunna rätas ut och hur ekonomiska överenskommelser mellan stat och kommun kommer att se ut.

Inriktningen för stadens hantering är att staden i grunden klarar mottagandet inom ramen för nämndernas ordinarie uppdrag, men att det i förekommande fall behövs förstärkning av de processer och verksamheter som redan finns på plats. Hur mottagandet ska fungera i detalj är under bearbetning av statliga myndigheter och stadsledningskontoret följer utvecklingen noga.

Stadsledningskontoret anser att det är angeläget att det trots oklarheter finns tydliga utgångspunkter för stadens verksamheter i detta skede. Vidare anses att kostnadsersättning från staten ska sökas för insatser och förstärkning som inte åligger kommunerna utifrån en tillämpning av gällande lagstiftning.

I ärendet beskrivs särskilt verksamhetsområdena: förskola, skola, arbetsmarknad och socialtjänst. Nedan beskrivs de behov som kan uppstå inom stadsdelsförvaltningens uppdrag:

Förskola

Ett ökat barnantal kan medföra att fler befintliga lokaler behöver tas i bruk. Befintliga lokaler ses över för möjlighet att effektivisera utnyttjande och det kan komma att uppstå behov av inhyrning av nya lokaler. Vilken kostnad det kan handla om är oklart då det helt beror på mottagandets omfattning. START Stockholm koordinerar idag mottagandet av barn i förskola och en viktig faktor är tillgång till tolkar.

Öppna verksamheter

Öppna verksamheter utgör en viktig resurs i arbetet med den aktuella målgruppen och verksamheterna kan komma att behöva anpassas efter förändrade och nya behov. Det handlar exempelvis om öppen förskola, seniorträffar, fritidsverksamhet och parklekar. Inför sommaren kan det bli aktuellt med sociala aktiviteter och fritidsverksamhet.

Samhällsvägledning

Beroende på vad som kommer ingå i kommunernas ansvar kan samhällsvägledningen på Intro Stockholm komma att utökas. Omfattningen kan i nuläget inte bedömas. De ukrainska flyktingarna har inte rätt till samhällsorientering eller annan introduktion till det svenska samhället. Stadens verksamheter bör samarbeta med civilsamhället.

Ensamkommande barn och unga

I dagsläget är endast två procent av de flyktingar som kommer från Ukraina ensamkommande barn och unga. Om antalet skulle öka kraftigt kan det innebära ett ökat behov av jour- och familjehem vilket skulle kräva förstärkta resurser för utredning, uppföljning och kontroll av vården. Ett större antal anvisade ensamkommande barn och unga skulle också innebära behov av förstärkta resurser för

barn- och ungdomsutredningar. Det kan även skapa ett ökat behov av ankomstboenden, HVB-hem och stödboenden.

Ersättningsnivåerna för mottagande av ensamkommande barn är lägre än vad de var när staden tog emot som flest i gruppen under 2015. En stor ökning av antalet ensamkommande barn och unga, med de nya ersättningsnivåerna, skulle innebära en ekonomisk belastning på stadsdelsnämnderna.

Samverkan med civilsamhället

Civilsamhället spelar en stor roll i mottagandet av flyktingar och det är viktigt att föreningar som bidrar ges förutsättningar att hjälpa till i den mån som det behövs. Om mottagandet visar sig bli stort kan det också bli aktuellt för till exempel socialnämnden att ingå mer formaliserad samverkan med vissa frivilligorganisationer.

Kommunikation och rådgivning

Inriktningen för stadens kommunikation om flyktingmottagandet är att den hanteras i linjen som förstärkts med en samverkansstruktur mellan berörda aktörer. Fokus kan med fördel läggas på digital kommunikation, men behovet av rådgivning via personliga möten ska inte underskattas. Behovet av översättningar till engelska, ukrainska och ryska kommer att kräva ekonomiska resurser.

Ekonomiska konsekvenser

De förstärkningar som föreslås kommer att medföra ökade kostnader för respektive verksamhet. Kostnadsersättning från staten ska sökas för insatser och förstärkning som inte ålägger kommunerna utifrån en tillämpning av gällande lagstiftning. Staden kommer driva denna fråga i samverkan med Sveriges kommuner och regioner (SKR).

Då det i nuläget inte går att förutsäga hur stort antalet flyktingar från Ukraina de facto kommer att bli går det inte heller att säga exakt hur stora förstärkningarna kommer att behöva vara inom respektive område. Vissa ökade kostnader följs enligt stadens budget av ökad ersättning i form av prestationstilldelning.

Stadsledningskontoret uppmanar samtliga nämnder att följa extraordinära kostnader till följd av mottagandet för att kunna ta del av eventuella ersättningar från staten samt att i stadens kommande större uppföljningsärenden ansöka hos kommunfullmäktige om kompensation.

Vissa verksamheter anses redan i detta skede behöva utökade anslag. Stadsdelsnämnderna föreslås få en budgetjustering om totalt 13 mnkr för att anpassa och förstärka öppen verksamhet riktad till

målgruppen. Medlen nycklas ut till stadsdelsnämnderna med hjälp av resursfördelningsmodellen för barn-, kultur- och fritid.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för administration och prevention i samråd med förskoleavdelningen, socialtjänstavdelningen och äldreavdelningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till att inriktningen för stadens mottagande är att det sker inom ramen för nämndernas ordinarie uppdrag. De budgetjusteringar som föreslås välkomnas.

Förvaltningen har avseende förskola god kapacitet i lokaler och tillgång till förskoleplatser finns både nu och till hösten. Osäkerheten kring hur behoven kommer att se ut gör det dock svårt att bedöma behov av att rekrytera personal och är en osäkerhetsfaktor i planeringen av nyttjandet av förskolelokaler.

Förvaltningen föreslår att en samordning sker i staden kring verksamheter som särskilt vänder sig till massflyktingar. Ett förslag är att utgå från verksamheter som redan idag är stadsövergripande, exempelvis inom äldreomsorgen. Förvaltningen bedömer att behov av tolk kommer att finnas inom samtliga öppna verksamheter.

Förvaltningen instämmer med stadsledningskontoret och konstaterar att de lägre ersättningsnivåerna för ensamkommande barn och unga kan medföra ökade kostnader för stadsdelsnämnderna.

Förvaltningens erfarenhet är att samhällsvägledning för nyanlända underlättar för målgruppen. Det finns flera samordningsvinster i att samhällsvägledning för massflyktingar erbjuds samordnat av Intro Stockholm på Welcome House.

Förvaltningen konstaterar att de frågetecken som finns kring rättsläget exempelvis kring rätten till ekonomiskt nödbistånd eller någon form av äldreomsorg behöver rätas ut. En viktig aspekt att beakta är den enskildes rätt att tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Det är önskvärt med ett gemensamt klargörande i staden kring hur nämnderna bör hantera dessa situationer.

Förvaltningen är enig i att civilsamhället har en viktig roll i mottagandet av flyktingar och att förutsättningar ges för att möjliggöra arbetet. Förvaltningens erfarenhet är att staden och

civilsamhället har goda möjligheter att komplettera varandra och staden kan med fördel samordna de frivilliga initiativen.

Jesper Ackinger
Stadsdelsdirektör

Norrmalms stadsdelsförvaltning

Maria Härenstam
avdelningschef

Norrmalms stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Följebrev från Kommunstyrelsen, 2022-04-06
2. Tjänsteutlåtande från stadsledningskontoret, 2022-04-05

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Jesper Ackinger, stadsdelsdirektör	2022-05-13
Maria Härenstam, avdelningschef	2022-05-13